από την Άννυ Θ. Κολτσιδοπούλου

εξουσία vs ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Τι σημαίνει για ένα δυτικό κοινό σήμερα ένα δράμα στέρησης κι επιθυμίας γυναικών, όπου νευρωτικοί άνδρες δέχονται ευθείες ερωτικές επιθέσεις από ευυπόληπτες γόνιμες γυναίκες.

Εχει ενδιαφέρον σήμερα ένα έργο σαν *Το Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα*, μέσα στη δίνη ενός παγκόσμιου χάους; Και ποια είναι η Μπερνάρντα Άλμπα; αυτή η αυταρχική μάνα, που μόλις χήρεψε και καταδυναστεύει τις πέντε ανύπαντρες θυγατέρες της κρατώντας τες οκτώ χρόνια κλεισμένες μες στο σκοτεινό τους σπίτι στη καρδιά μιας γόνιμης, χυμώδους Ανδαλουσίας; Τους επιτρέπει να ράβουν τα προικιά τους (τριάντα εννέα έως είκοσι χρόνων οι ηλικίες τους) παρόλο, που σ' όλη την περιοχή δεν θεωρεί κανέναν άξιο της σειράς τους και προτιμά να τις κρατά ανύπαντρες. Γιατί, πάνω απ' όλα η τιμή, η ηθική ορθότης (σύμφωνα με τις αντιλήψεις της), πάνω απ' όλα η γνώμη του κόσμου. Πάνω κι από τη ζωή την ίδια. Πάνω κι από τον θάνατο, που σημαδεύει το τέλος του έργου αλλά όχι την πορεία της Μπερνάρντα Άλμπα και τ' όνομά της, που θέλησε ο Λόρκα να παραπέμπει τραγικά, στο λευκό, αγνό και άσπιλο. Λοιπόν, ποια θα μπορούσε να 'ναι η Μπερνάρντα Άλμπα σήμερα; Ποιο το σπίτι της; Οι υποτακτικές της; Οι κόρες της; Ποιος ο Πέπε Ρομάνο, ο άνδρας –εραστής– αρραβωνιαστικός; Που δεν βλέπουμε ποτέ, αλλά υπάρχει απ' την αρχή ώς το τέλος του έργου, ως αρσενικό όραμα, ως αντίκρισμα του άγρυπνου νυχτερινού πόθου, της στέρησης και της επιθυμίας, σ' όλα τα καγκελόφραχτα δωμάτια; Όλ' αυτά τα στοιχεία, που ο Λόρκα κέντησε πυκνή δαντέλα στα προικιά του έργου του, οργανώνονται για να δώσουν τη μεγάλη σύγκρουση ανάμεσα στην αρχή της εξουσίας (Μπερνάρντα Άλμπα) και την αρχή της ελευθερίας (κόρες της). Αν και πληγωμένη στο τέλος, αποδρά η ελευθερία. Νικάει έστω και μ' ένα παράφορο νυχτερινό αγκάλιασμα στον αχυρώνα, έστω και μ' ένα τέλος «κατακόρυφο», σαν της Αδέλας, που κρεμάστηκε στη πρώην παρθενική της κάμαρα. Μένει πίσω η μάνα πατριάρχης με την τυφλή προσήλωση στις προκαταλήψεις και στην επιφανειακή τάξη των καταστάσεων, που νομίζει ότι ορίζει. Ο Θανάσης Παπαγεωργίου σκηνοθέτησε με τη βοήθεια των σκηνικών ίσκιων και πελώριων σκίτσων της Λίλης Πεζανού μια σημαντική παράσταση. Η Λήδα Πρωτοψάλτη, δεν έπαιξε αλλά ήταν! Ήταν η ρίζα της αρχής, της τυφλής εξουσίας. Ήταν ο κυνισμός και η ύβρις της. Και μέσα σ' αυτό το κέλυφος, σ' αυτή την πανοπλία δίχως φύλο, φρόντισε η ηθοποιός για τις πιο συνταραχτικές ρωγμές. Απ' όπου φάνηκε για δευτερόλεπτα η καταπίεση του καταπιεστή, η στέρηση της πετρωμένης γυναίκας, ολόκληρη η ιστορία των κοινωνικών και πολιτικών παραμορφώσεων του ανθρώπινου γένους. Συμπρωταγωνίστρια πλάι της, και άξια στη λιτότητα, τη δύναμη του υποταχτικού και ύπουλου σύμβουλου, η Πόνθια της Αδριανής Τουντοπούλου, μιας ηθοποιού που στην ωριμότητά της κατέκτησε σκηνική δύναμη και εκτόπισμα. Από τις κόρες, ξεχωρίζω την εξαιρετική σπουδή της Εύας Καμινάρη (Μαρτίριο), τη στρυφνή υπεροψία αλλά και αγωνία επιβίωσης της Ανγκούστιας από τη Νίκη Χαντζίδου, μέσα στην ιδιότυπη μοναξιά της οικονομικής της αυταρέσκειας, όπως και την ευγενική, συμφιλιωτική Αμέλια της Δέσποινας Γιαννοπούλου. Στον ρόλο της Αδέλας, καλή μα όχι μοναδική, η Ειρήνη Ράπτη, όπως και η Μαγδαλένα της Ευδοκίας Σουβατζή, η υπηρέτρια της Άννας Κοζαδινού, οι γειτόνισσες της Ελένης Κουλουριώτη, της Φ. Νικολοπούλου, της Μ. Κούρου και το κορίτσι της Ειρήνης Χέλιου. Άστοχες παρουσίες και σκηνοθετικές λύσεις, η ζητιάνα της Βέρας Χατζητακώσου ιδίως όμως η Μαρία Χοσέφα (γριά μάνα της Μπερνάρντα 'λμπα) από την Ελένη Κουλουριώτη μ' έναν γκρότεσκο τρόπο και εικόνα, που ανακάτωνε αλλά δεν αναστάτωνε. Στακάτη, λιτή, γι' αυτό ιδιαίτερα ποιητική και σημερινή η μετάφραση της Κατερίνας Χαλκίδου, εξαιρετικά ευθύβολη στην καρδιά του έργου και της παράστασης, η μουσική του Νίκου Ξυδάκη. Πολύ καλή η δουλειά του προγράμματος που επιμελήθηκε η Κατερίνα Δρακάκη με επιμέλεια ύλης της Άννας Αγγέλου.

Σ' όλη τη διάρκεια της παράστασης θυμόμουν μια δήλωση του Λόρκα, γιατί εκφράζει τη δουλειά του Θεάτρου Στοά: «Δεν ονειροβατώ. Αρκετά συχνά και ψυχρά, εξετάζω τις σκέψεις μου. Ως καλός Ανδαλουσιανός κατέχω το μυστικό της ψυχρής σκέψης, γιατί το αίμα μου κυλάει από παλιά...» ■